

Hej!

Den här handledningen är ett stöd för dig som ska använda **Vi har alla rättigheter** tillsammans med elever som läser enligt kursplanerna för ämnesområden. Dokumentet har tre avsnitt:

- Inledning
- Övergripande lärarhandledning
- Lärarhandledning till de olika delarna

Syftet med **Vi har alla rättigheter** är att stärka kunskapen om och det praktiska arbetet med barnkonventionen i skola och förskola. Vi vill att barn och vuxna som tar del av materialet ska lära sig vad barns mänskliga rättigheter betyder, hur de fungerar i vardagen och vilka som ansvarar för dem – så att barns rättigheter kan bli verklighet varje dag!

Vi har alla rättigheter har utvecklats i samverkan med anpassade grundskolor och förskolor och med barns rätt till delaktighet och inflytande i fokus.

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

Ur Läroplan för anpassade grundskolan (Lgra22)

Den röda tråden i **Vi har alla rättigheter** är ett upplevelsebaserat lärande där rättigheterna konkretiseras och görs levande i elevernas vardag.

Genom materialet kan rättigheterna upplevas med olika sinnen och på olika sätt. Det kan handla om att lyssna på musik om barnkonventionen, titta på och prata om bilder där rättigheterna förklaras, smaka, dofta och känna på rättigheter eller uppleva hur det känns inombords när rättigheter uppfylls. Du kommer att få tips och stöd kring detta, och säkert kommer du och din elevgrupp att hitta ännu fler sätt att utforska rättigheterna. Arbetet behöver förstås anpassas utifrån vad som fungerar för varje elev – se denna handledning som en grund att utgå från.

Ta även del av den handledning som gäller elever som läser enligt kursplanerna för ämnen. Delar av det upplägget kanske passar bättre för dina elever än upplägget i den här handledningen.

Övergripande lärarhandledning

- Börja med att ta del av dokumentet Förberedelser som finns på **Vi har alla rättigheters** hemsida, om du inte redan har gjort det. Där finns reflektionsövningar som du kan göra tillsammans med dina kollegor och praktiska tips inför arbetet. Här i handledningen hänvisar vi bland annat till Viz- och Leepafigurer som skapats och bilder som satts upp som en del av förberedelsearbetet.
- Läs igenom hela denna handledning och bekanta dig med hemsidan, så att du får en överblick över innehållet och vad du kan behöva komplettera med för just din elevgrupp. Materialet innehåller till exempel en typ av bildstöd, men vi rekommenderar att du även applicerar de verktyg och stöd som ni brukar använda och som eleverna är vana vid.
- Om det passar er, gör gärna som en av de verksamheter som medverkat i utvecklingsprocessen och skapa en tavla med namn och bilder på eleverna i gruppen. Den kan användas genomgående i arbetet med **Vi har alla rättigheter**.
- Gör också i ordning en låda med "rekvisita" i form av matleksaker, en kudde, en filt, en mjuk boll eller annan leksak och en mössa eller halsduk (om möjligt i storlekar som passar Leepa- eller Vizfiguren). Om ni har känselbollar eller liknande, låt gärna dessa finnas med.
- Fortsätt spela rättighetssången som du kanske började göra under förberedelsearbetet. Sången finns på **Vi har alla rättigheters** hemsida.
- Visa eleverna bilderna på olika rättigheter om du satt upp dessa i era lokaler. Visa också platsen för ert arbete med **Vi har alla rättigheter**. Förklara på ett sätt som passar eleverna att ni tillsammans kommer att lära er mer om det som finns på bilderna.
- Om du skapat en Viz- eller Leepafigur, låt gärna eleverna bekanta sig med den redan innan ni börjar arbeta med delarna nedan.

- Ladda ned dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som finns på **Vi har alla rättigheter** hemsida. Skriv ut ett exemplar av varje ifylld bild och ett exemplar till varje elev av färgläggningsmallarna.
- Vi rekommenderar att **Vi har alla rättigheter** används löpande under året så att det bidrar till ett systematiskt barnrättsarbete, men hur mycket tid som behövs för de olika delarna avgör ni. Ibland kanske det också passar er bättre att genomföra de olika momenten inom en viss del eller aktivitet i en annan ordning än den föreslagna.
- Ta paus i arbetet när det behövs, och var som alltid lyhörd för elevernas signaler kring hur de mår och vad de tycker – låt dem använda sin rätt till delaktighet och inflytande.

Aktiviteter och samtal kring rättigheter kan väcka många tankar och känslor hos barn. Ha en förberedelse för detta och för att agera om du ser tecken på eller får kännedom om att ett barn far illa. Genom förberedelsematerialet kan du och dina kollegor reflektera tillsammans så att ni känner er väl förberedda för arbetet med Vi har alla rättigheter.

Handledning till de olika delarna

Redan genom förberedelserna som du och dina kollegor har gjort med att uppmärksamma barnkonventionen i era lokaler har elevernas lärandeprocess kring rättigheter kunnat påbörjas. Det är en bra grund inför arbetet du nu ska göra tillsammans med eleverna. Många kommer att känna igen orden de har hört i sången – Jag har rättigheter, du har rättigheter, vi har rättigheter – och bilderna på rättigheter som ni har satt upp på olika platser.

Här nedan beskrivs hur ni kan arbeta med ett antal rättigheter som är konkreta och vardagsnära: Rätten till ett namn, rätten till mat, rätten till kläder, rätten till lek och rätten till vila.

Arbetet genomförs i samband med konkreta rättighetssituationer – mellanmål eller liknande (rätten till mat), tillfällen när eleverna vilar och tar det lugnt (rätten till vila), raster (rätten till kläder) och så vidare.

Bland bilderna i dokumentet Bilder och mallar ämnesområden finns utöver namn, mat, kläder, lek och vila även bilder som symboliserar alla barns lika värde och rättigheter, barns rätt till delaktighet och inflytande och barns rätt till skydd (att vara trygga).

Lyft in, och arbeta i enlighet med, även dessa och andra rättigheter när ni pratar om namn, mat, kläder, lek och vila. Visa bilden på den vuxna som lyssnar när du själv lyssnar på eleverna. Säg att de har rätt att bli lyssnade på. Visa bilden som hör till rätten till skydd och säg att alla barn har rätt att vara trygga. Visa bilden som hör till lika värde och säg att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter.

När det gäller alla barns lika värde, och rätten till delaktighet och inflytande, är också namntavlan ett sätt att löpande tydliggöra rättigheten – alla elever i gruppen är lika viktiga och uppmärksammas på samma sätt genom namntavlan, även de som inte är närvarande just den här dagen.

Alla aktiviteter anpassas självklart utifrån vad som fungerar för var och en av eleverna.

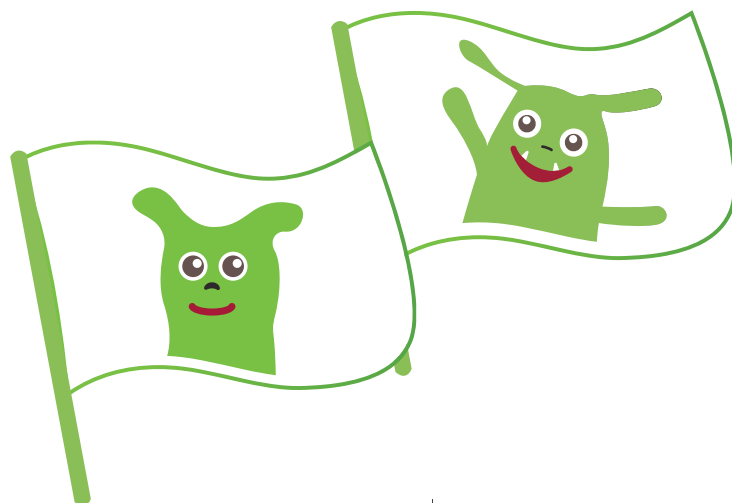
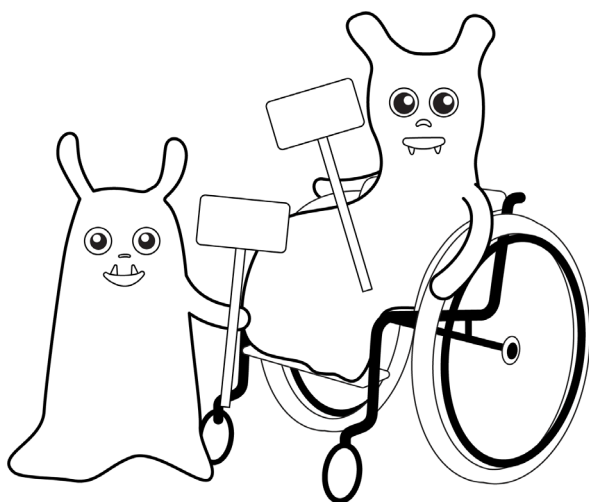
Rätt till ett namn

Förberedelser

- Förbered för att spela upp rättighetssången.
- Ta fram:
 - De utskrifter från dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som hör till rätten till ett namn, alla barns lika värde och rättigheter, rätten till delaktighet och inflytande och rätten till skydd (att vara trygg).
 - Namntavlan.
 - Leepa- eller Vizfiguren.
 - Krior i olika färger, inklusive olika hud- hår- och ögonfärger.

Förslag till genomförande

- När ni samlas för att arbeta med **Vi har alla rättigheter**, använd namntavlan för att uppmärksamma varje elev, även de som inte är närvarande just den här dagen.
- Säg att alla barn har rätt att ha ett namn. Sjung gärna en namnsång tillsammans.
- Sätt på rättighetssången. Sjung och dansa tillsammans.
- Upprepa och betona budskapet i sången, att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Visa bilden som hör till lika värde.
- Visa bilden som hör till rätten till ett namn tillsammans med namntavlan. Prata om vad varje elev heter och uttryck igen att alla barn har rätt att ha ett namn.
- Ta fram Viz- eller Leepafiguren du skapat och prata om vad den heter.
- Låt eleverna färglägga bilden som hör till rättigheten i vilka färger de vill. Sätt gärna upp bilderna på väggen.
- Ta för vana att benämna rätten till ett namn i de situationer där rättigheten aktualiseras i elevernas vardag.

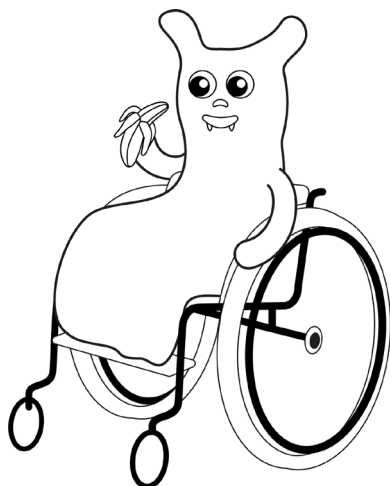
Rätt till mat

Förberedelser

- Förbered för att spela upp rättighetssången.
- Ta fram:
 - De utskrifter från dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som hör till rätten till mat, alla barns lika rättigheter, rätten till delaktighet och inflytande och rätten till skydd.
 - Namntavlan.
 - Leepa- eller Vizfiguren.
 - Rekvisitan i form av matleksaker.
 - Krior i olika färger, inklusive olika hud- hår- och ögonfärger.

Förslag till genomförande

- Arbeta gärna med rätten till mat i samband med att ni äter mellanmål, och låt mellanmålet bestå av frukt eller något annat som eleverna kan hålla i och känna på. Denna aktivitet, liksom övriga, anpassas dock självklart utifrån vad som fungerar för var och en av eleverna. Samlas en liten stund innan eleverna ska äta.
- Använd namntavlan för att uppmärksamma varje elev i gruppen, även de som inte är närvarande just den här dagen.
- Sätt på rättighetssången. Sjung och dansa tillsammans.
- Upprepa och betona budskapet i sången, att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Visa bilden som hör till lika värde.
- När eleverna äter, peka på (eller uppmärksamma på annat sätt) bilderna med rätten till mat som du kanske satte upp som en del av förberedelsearbetet.
- Säg "Ni har rätt att äta. Alla barn har rätt att äta".
- Om det fungerar för eleverna, låt dem uppleva rättigheten genom att känna på frukten, lukta på den och lyssna på hur det låter när de tuggar.
- När eleverna har ätit klart, ta fram Viz- eller Leepafiguren du skapat. (Självklart kan figuren vara med hela tiden om ni vill.) Låt gärna eleverna "mata" figuren med en bit frukt.
- Ta fram bilden som hör till rätten till mat. Visa och beskriv bildens innehåll.
- Ta fram färgläggningsmallarna som hör till rätten till mat. Låt eleverna färglägga med vilka färger de vill. Sätt gärna upp bilderna på väggen.
- Ta för vana att benämna rätten till mat i de situationer där rättigheten aktualiseras i elevernas vardag.

Rätt till kläder

Förberedelser

- Förbered för att spela upp rättighetssången.
- Ta fram:
 - De utskrifter från dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som hör till rätten till kläder, alla barns lika rättigheter, rätten till delaktighet och inflytande och rätten till skydd.
 - Namntavlan.
 - Leepa- eller Vizfiguren.
 - Rekvisitan i form av mössa eller halsduk.
 - Krior i olika färger, inklusive olika hud- hår- och ögonfärger.

Förslag till genomförande

- Arbeta gärna med rätten till kläder i samband med att eleverna ska vara utomhus. Samlas en liten stund före rasten.
- Använd namntavlan för att uppmärksamma varje barn i gruppen, även de som inte är närvarande just den här dagen.
- Sätt på rättighetssången. Sjung och dansa tillsammans.
- Upprepa och betona budskapet i sången, att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Visa bilden som hör till lika värde.
- Ta fram bilden som hör till rätten till kläder. Visa och beskriv innehållet.
- Säg "Ni har rätt att ha kläder. Alla barn har rätt att ha kläder".
- Ta fram Viz- eller Leepafiguren du skapat.
- Låt eleverna ge Viz/Leepa klädesplagget du förberett. Låtsas vara Viz/Leepa och gör nöjda ljud och ansiktsuttryck för att visa hur skönt det var att få en mössa/halsduk.
- Låt de elever som vill känna på Viz/Leepas mjuka, varma halsduk eller mössa.
- Gå tillsammans till kapprummet där elevernas egna ytterkläder hänger. Uppmärksamma dem på bilden med Viz och kläderna, om du satt upp den där under förberedelsearbetet.
- Upprepa medan elevernas ytterkläder och skor tas på att alla barn har rätt till kläder.
- När ni kommit in igen, ta fram färgläggningssmallarna kring rätten till kläder. Låt eleverna färglägga med vilka färger de vill. Sätt gärna upp bilderna på väggen.
- Ta för vana att benämna rätten till kläder i de situationer där rättigheten aktualiseras i elevernas vardag.

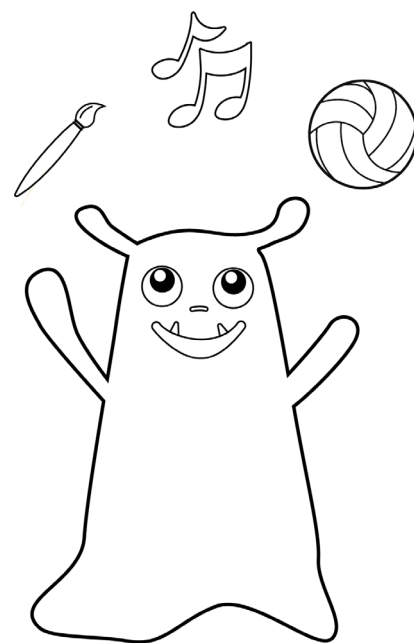
Rätt till lek

Förberedelser

- Förbered för att spela upp rättighetssången.
- Ta fram:
 - De utskrifter från dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som hör till rätten till lek, alla barns lika rättigheter, rätten till delaktighet och inflytande och rätten till skydd.
 - Namntavlan.
 - Leepa- eller Vizfiguren.
 - Rekvisitan i form av boll eller annan leksak,
 - Krior i olika färger, inklusive olika hud- hår- och ögonfärger.

Förslag till genomförande

- När ni samlas, använd namntavlan för att uppmärksamma varje elev i gruppen, även de som inte är närvarande just den här dagen.
- Sätt på rättighetssången. Sjung och dansa tillsammans.
- Upprepa och betona budskapet i sången, att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Visa bilden som hör till lika värde.
- Ta fram bilden som hör till rätten till lek. Visa och beskriv innehållet. Om du tidigare satt upp en bild kopplad till rätten till lek i rummet där ni är, uppmärksamma också eleverna på den.
- Säg "Ni har rätt att leka. Alla barn har rätt att leka".
- Ta fram Viz- eller Leepafiguren du skapat.
- Kasta bollen eller ge leksaken till Viz/Leepa och gör nöjda ljud och ansiktsuttryck för att visa hur roligt Viz/Leepa tycker det är att få leka.
- Låt samtidigt eleverna uppleva rättigheten genom att fortsätta leka med Viz/Leepa, bollen och de andra leksakerna om de vill.
- Efter leken, ta fram färgläggningssmallarna kring rätten att leka. Låt eleverna färglägga med vilka färger de vill. Sätt gärna upp bilderna på väggen.
- Ta för vana att benämna rätten till lek i de situationer där rättigheten aktualiseras i elevernas vardag.

Rätt till vila

Förberedelser

- Förbered för att spela upp rättighetssången.
- Ta fram:
 - De utskrifter från dokumentet Bilder och mallar ämnesområden som hör till rätten till vila, alla barns lika rättigheter, rätten till delaktighet och inflytande och rätten till skydd.
 - Namntavlan.
 - Leepa- eller Vizfiguren.
 - Rekvisitan i form av kudde och filt.
 - Krior i olika färger, inklusive olika hud- hår- och ögonfärger.

Förslag till genomförande

- Arbeta gärna med rätten till vila i samband med att eleverna ska någon form av vila eller lugn aktivitet.
- När ni samlas, använd namntavlan för att uppmärksamma varje elev i gruppen, även de som inte är närvarande just den här dagen.
- Sätt på rättighetssången. Sjung och dansa tillsammans.
- Upprepa och betona budskapet i sången, att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Visa bilden som hör till lika värde.
- Ta fram bilden som hör till rätten till vila. Visa och beskriv innehållet.
- Säg "Ni har rätt att vila. Alla barn har rätt att vila"
- Ta fram Viz- eller Leepafiguren du skapat.
- Låtsas vara Viz/Leepa och gäspa högljutt för att visa att Viz/Leepa är trött.
- Låt de elever som vill bädda ner Viz/Leepa under filten och med kudden du förberett. Fortsätt låtsas vara Viz/Leepa och gör nöjda ljud och ansiktsuttryck för att visa hur skönt det var att få lägga sig.
- Låt de elever som vill känna på Viz/Leepas mjuka filt och kudde.
- När ni återupptar aktiviteten, visa bilderna med Viz som är trött och får gå och lägga sig igen.
- Om du tidigare har satt upp en bild på Viz som vilar på väggen i rummet där ni är, uppmärksamma eleverna på den.
- Säg "Ni har rätt att vila. Alla barn har rätt att vila"

- Låt samtidigt eleverna uppleva rättigheten genom den lugna och trygga känslan i rummet, den mjuka möbeln de kanske sitter i, och känslan av att få vila och ta det lugnt.
- Efteråt, ta fram färgläggningsmallarna kring rätten till vila. Låt eleverna färglägga med vilka färger de vill. Sätt gärna upp bilderna på väggen.
- Ta för vana att benämna rätten till vila i de situationer där rättigheten aktualiseras i elevernas vardag.

